

UNICEF Euskal Herriko Batzordea
2020ko uztaila

unicef

40 PROPOSAMEN POLITIKO EUSKADIRENTZAT

HAURTZAROA ETA NERABEZAROA MUGIMENDUAN

1. SARRERA	3
2. HAURRAK ETA NERABEAK, LEHENTASUNA 2020-2024 LEGEGINTZALDIAN	7
2.1. Haur eta nerabeen interes gorena kontuan hartzen dela bermatzen duten mekanismo instituzionalak.	7
2.2. Inbertsio publikoa: EAEko aurrekontuetan ikus eta identifika daitezkeen haur eta nerabeen aldeko politikak.	8
2.3. Haurren parte-hartzea eta zaintza: haurrak eta nerabeak erakundeetan ordezkatzuta egon behar dira eta kontuan hartu behar dira politika publikoen garapenean.	9
2.4. Datuak biltzea eta aztertzea: haur eta nerabeen errealitatea ezagutzea eta adieraztea.	9
3. HEZKUNTZA INKLUSIBOA ETA KALITATEZKOA	10
3.1. Inbertsio publikoa hezkuntzan	11
3.2. Eskola-uztea eta eskola-porrota	12
3.3. 0-3 urte bitarteko haur-hezkuntza	14
4. EKITATEA ETA GIZARTERATZEA	15
5. HAUR ETA NERABEEN BABESA	17
5.1. Prebentzioa eta detekzioa	18
6. 2030 AGENDA EZARTZEA, HAURREN ESKUBIDEEN IKUSPEGITIK	19
7. GARAPENERAKO LANKIDETZA: AUKERA BAT MILIOIKA HAUR ETA NERABEENTZAT	20
I. ERANSKINA	
EAE-RENTZAT 40 PROPOSAMEN POLITIKOEN LABURPENA	22

SARRERA

EAEko biztanleriaren %16 baino gehiago 18 urtetik beherakoa da. Haur eta nerabeei eta haien familiei arreta berezia eskaini behar zaie 2020-2024 legegintzaldiko hauteskunde-programetan eta ekintza-proposamenetan.

Haurrek eta nerabeek ez dute hauteskundeetan parte hartzen, baina hauteskundeetan erabakitzen denak lotura zuzena du haien eskubideekin eta egungo eta etorkizuneko ongizatearekin. Erronkaz beteriko testuinguru global eta konplexuan bizi gara, baina mundu hori aukeraz beteta ere badago; izan ere, **Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmenak** eta **Garapen Iraunkorrerako 2030 Agendak** esparru bikaina eskaintzen diote EAERI eta, bereziki, haur ahulenei eragiten dieten erronka handiei erantzuteko. Haurren eta nerabeen eskubideen eta ongizatearen babesak, **inor atzean ez uzteko** agindupean, politika publikoen erdigunea izan behar du.

Aurreikuspen guztiek adierazten dute COVID-19aren pandemiatik sortutako krisiaren ondorio ekonomiko eta sozialak oso handiak izango direla. Horregatik, eta pandemiak erakutsi duelako herrialde guztiak direla larrialdi mota horien aurrean kalteberak, ezinbestekoa da berreraikuntzarako neurriek arreta jartzea gizarte erresiliente baten oinarri sendoak ezartzean, etorkizunean krisi berriei aurre egiteko prest egon gaitezen.

2008ko krisi ekonomiko eta finantzarioaren ondorio nagusiak oraindik ere agertzen dira, eta are kronikoagoak egin litezke, horri buruz ezer egiten ez bada. Euskal haur eta nerabeen %26¹ baino gehiagorentzat, zaugarritasuna egiturazkoa bihurtzen ari da, pertsona guztiei eragiten dien kontratu soziala hautsiz. Erronka eta aukera horietan guztietan, haurrak kontuan hartu beharreko funtsezko rola

jokatzen ari dira (eta jokatu egingo dute).

Haurrak eta nerabeak garrantzitsuak dira, eta haien gizarte-balioa etxeko eremutik askoz harago doa; familien kontua da, baina baita guztiona ere. Haien aldeko apustu politiko eta soziala egin behar dugu, posiblea eta beharrezkoa delako.

Haurrei arreta eskaintzen ez dieten erakunde publikoek eta haurrak babesten eta garatzen laguntzeko eginkizuna bere gain hartzen ez duen gizarteak gero eta kostu publiko eta pribatu handiagoak onartu beharko dituzte etorkizunean. Aitzitik, haurrentzako lehentasun eta ekintza argiak dituzten herrialdeei erreparatu behar diegu, eredu ekonomiko eta sozial bidezkoagoetan eta arrakastatsuagoetan eragina izan baitute. Herrialde horietan, pandemiaren ondorioak modu positiboagoan berreskuratu dira.

Haurren eskubideak bermatzeko, konpromiso politikoa behar da, ideologietatik harago joango dena eta erantzukizun politikoko maila guztiek eta alderdiek beren gain hartuko dutena. UNICEF Euskal Herriko Batzordeak Haurren aldeko Nazio Batuen Funtsekin ordezkatzen du Euskadin, eta gaur egun 24.220 bazkide ditu (2020ko maiatza), Estatu mailan 400.000 baino gehiago, haurrak agenda politikoen erdigunean jartzeko misioarekin bat egiten dutenak.

Haurren ongizatearekiko eta eskubideekiko erantzukizunari esker, alderdi politikoek herritarren

¹. %26,4 pobrezia eta gizarte-bazterketa jasateko arriskuan dauden etxeko unitateetan (AROE) dauden adingabeak dira. Enplegu eta Gizarte politiketako Saila. Pobreziaren eta Gizarte Desberdintasunen Inkesta (PGDI) 2018. Ikusmirak - Haurren eta Nerabeen Behatokia.

benetako kezkekin bat egin dezakete. Gainera, herritarrek gaur egun eta etorkizunean dituzten interes eta asmo desberdinen arteko topaketa sustatzen dute. Haurrei eragiten dieten gaiak – pobrezia eta desberdintasuna, hezkuntza edo indarkeriaren aurkako babesa – funtsezko erronkak dira gure gizartean, eta adostasun sendoa dago horien gainean: konponbideak bilatzeko beharra eta premia. Onurak askotarikoak izango dira, eta haurtzaroan ez ezik, gure gizarte osoan ere izango dute eragina.

Horregatik, eta datorren legegintzaldia dela eta, gure ustez funtsezkoak diren hainbat gogoeta eta proposamen aurkeztu nahi ditugu, haurren eta

nerabeen eta haien familien ongizatean eta eskubideetan aurrera egiteko helburu bikoitza lortzeko, bai eta pertsona guztientzako ingurune bidezkoagoa eta jasangarriagoa lortzeko bidean aurrera egiteko ere.

EAEn badugu **FAMILIA ETA HAURTZAROAREN ALDEKO EUSKAL ITUNA**, EAEn haurren eta familiaren politiken arloan zuzeneko eskumena duten erakunde guztiek sinatua, 2018ko urtarrilaren 18an, Eusko Jaurlaritzak, 3 Foru-Aldundiek eta EUDELeK sinatua, eta Eusko Legebiltzarra atxiki zitzaion (gehiengorik gabe). Bertan, lehen aipatu dugun helburu bikoitzean laguntzeko funtsezkotzat jotzen ditugun konpromiso batzuk jasotzen dira.

Familia eta Haurtzaroaren aldeko Euskal Itunaren konpromisoen dekalogoia

1. Seme-alabak dituzten familia guztiei gutxieneko baliabide ekonomikoak bermatzea eta haurren pobrezia prebenitzea, familia-aniztasuna errespetatuz.

2. Gurasoek seme-alabei behar duten denbora guztia eskaini ahal izatea erraztea, gizarte-denbora familiaren premiei begira egokiago antola dadin sustatuz eta **gizarte-antolaketa erantzunkidea** bultzatuz.

3. Gazteen emantzipazioa eta bizi-proiektu autonomoak bultzatzea, nahi izanez gero seme-alabak izan ditzaketen familia-unitate berrien prestakuntza errazteko.

4. Gurasotasun positiboko, haurren osasuneko, gatazken prebentzioko eta familia-bitartekaritzako programak indartzea, gurasoen guraso- eta hezkuntza-gaitasunak indartzeko, ohitura osasungarriak sustatzeko eta familiaren barruan sor daitezkeen gatazkak konpontzen laguntzeko.

5. Haur guztiek haurrentzako arreta-zerbitzu irisgarriak, eskuragarriak eta kalitatezkoak jaso ditzaten laguntzea.

6. Hezkuntza-politikak birbideratzea eta eskola-sistema inklusibo eta hezkidetzaillearen eraikuntzan sakontzea,

ekitatea bermatzeko eta desabantaila sozial eta ekonomikoko egoeran dauden ikasleen zailtasunak konpentsatzeko gai izango dena.

7. Haur eta gazte guztiek, baldintza berberetan, **gizarte, hezkuntza-, kirol-, kultura- eta aisialdi-baliabideen eta -ekipamenduen** eskaintza zabalagoa eskura dezaten laguntzea.

8. Familia- eta haurtzaro-politiken gobernantza hobetzea eta **gizarte- eta hezkuntza-esparru** erreala garatzea.

9. Erakundeen arteko eta diziiplina anitzeko lankidetzarako konpromisoa, politika publikoen hainbat arlori eragiten dieten gai horiek dimentsio anitzekoak direlako: genero-ikuspegia, hezkuntza, berdintasuna, osasuna, etxebizitza, gizarte-zerbitzuak, kultura, enplegua, etab.

10. Gai horiekin zerikusia duten eragile pribatuak sentsibilizatzea, bereziki lan-harremanetan zuzenean inplikatura daudenak, hala nola sindikatuak eta ugazaben elkarteak, **eragile publiko eta pribatuen arteko beharrezko lotura** dela eta.

Proposamen politiko hauek hiru oinarri nagusitan oinarritzen dira

1 Haurren eskubideak betetzea konpromiso publikoa da, eta haren interes gorena bermatu behar du, bereziki zaugarritasun-egoeran dauden gizabanako eta taldeen kasuan. Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmenak (HEH) haurren eta nerabeen eskubideak gauzatzeko politiketan behar beste inbertitzeko betebeharra dakarkie gobernuei.

2 Haurtzaroan eta nerabezaroan inbertitzea funtsezkoa da oraingo eta etorkizuneko belaunaldien garapen jasangarrirako. Nahikoa, eraginkorra, inklusiboa eta efizientea izan behar du. Bidezkoa da, errentagarria eta pertsona guztiei egiten die mesede. Gainera, onura handiak eragiten dituen aukera ekonomiko adimentsua da, batez ere haurren garapenaren une zehatzean gauzatzen denean eta haurtzaro ahulenera lehentasuna ematen zaionean. Haurtzaroan inbertitzeak onurak baino ez dizkio ematen gizarteari: garapen ekonomiko eta soziala sustatzen du, produktibitatea handitzen duelako eta hazkunde

ekonomiko iraunkorra bermatzen duelako. Gainera, funtsezko estrategia da gizarte bidezkoagoak eta inklusiboagoak eraikitzeak, gizarte-kohesioaren ehuneko handiak dituztenak, eta pobrezia- eta bazterkeriaren belaunaldi-transmisioa apurtzeko modu eraginkorra da.

3. Ekitatezko garapena bakarrik da garapen jasangarria: badakigu ekitateak gizarte kohesionatuagoak sortzen dituela eta desberdintasuna borondate politikoarekin saihesten dela. Ekitatea sustatzen duen inbertsio soziala bidezkoa eta errentagarria da, ez bakarrik gehien behar dutenengana iristea duelako helburu, baita inbertsio horren izaeragatik gizartearen oro har duen eragina maximizatzen duelako ere. EAEn, desberdintasun-mailak aldaketa demografikoa, produktibitate ekonomikoa, gizarte-kohesioa eta konpromiso demokratikoa bezalako alderdi garrantzitsuak zehaztuko ditu. Haurrak eta nerabeak funtsezko eragileak dira (eta izango dira) edozein gizarteren bilakaeran eta iraunkortasunean.

Dokumentu honen helburua da hartutako hamar konpromiso horiek berriz pentsatzea eta UNICEF Euskal Herriko Batzordeak 2020-2024 legegintzaldirako egindako beste proposamen batzuk gehitzea, haurrak eta nerabeak Euskadiko pertsonengan inbertitzeko protagonista eta oinarri gisa sustatuz. Hori guztia egiteko, kontuan hartu behar da COVID-19ak sortutako egoerak talde politiko guztien parte-hartze eta erantzukizun handiagoa eskatzen duela.

Orain hasten ari garen berreraikuntzarako bidean – EAEn legegintzaldi berria hastearekin batera –, COVID-19aren krisitik irteteak Garapen Iraunkorrerako Helburuek (GIH) aldarrikatzen duten gizarte-, ekonomia- eta ingurumen-ereduaren aldaketa aprobetxatu behar du. Erronka da munduko ondasun publikoak babestuko dituen

gizarte bat sustatzea, zerbitzu publikoetarako sarbide unibertsala indartu eta desberdintasunak murriztuko dituen: laburbilduz, bizitzaren zainketa erdigunean jartzea, bereziki ahulenak direnen eskubideak babesteko eta bermatzeko neurriak hartuta.

Orain herritarrek normaltasun-egoera berri baten eraikuntzan gehiago parte hartzea eskatzen dute, garai berrien eraikuntzan parte hartzea eskatzen dute eta horrek, besteak beste, **kontsulta, koordinazioa eta komunikazioa** esan nahi du. "3K" hauen bidez, administrazioa gero eta gehiago jabetzen ari da araudi bat argitaratu aurretik eragileei galdetzeko beharraz, baita administrazioen arteko

eta arlo eta sailen arteko koordinazioaz ere. Horrela, baliabideak eraginkorragoak bihurtzen dira eta helburu argiagoak ezartzen dira gizartearentzat. Era berean, funtsezkoa da erabakiak modu sinple eta argian komunikatzea.

Gardentasunerako eta herritarren kontsultarako mekanismoak indartu behar dira lehendik dauden kanalen bidez, erakundeen arteko eta barruko koordinazio-bideak eta -mekanismoak hobetu behar dira. Baita komunikazio-bide berriak aztertu ere, ezarri nahi diren aldaketen simulazioak eta erakustaldiak eginez, konfiantza eta erantzukizuna sortuz.

Garapen Iraunkorrerako Helburuen (GIH) aldeko gizarte-, ekonomia- eta ingurumen-ereduaren aldaketa aprobetxatu behar du COVID-19ko krisitik irteteak.

HAURRAK ETA NERABEAK, LEHENTASUNA 2020-2024 LEGEGINTZALDIAN

Hautzaroarekin konprometitutako Gobernuak eta Parlamentuek haurrak eta nerabeak identifikatzen dituzte beren ekintzen lehentasun gisa. Beren ahotsak kontuan hartzen dituzte eragiten dieten erabakietan eta, horrez gain, beren eskubideak benetan gauzatzera bideratzen dute inbertsioa. Gainera, haien errealitatea zehatz-mehatz ezagutu nahi dute, politika egokiagoak eta eraginkorrak diseinatu, eta politikek beren bizitzetan duten eragina ebaluatu.

2.1. Haur eta nerabeen interes gorena kontuan hartzen dela bermatzen duten mekanismo instituzionalak.

Koordinazioa ez da estrategien osagarri edo bigarren mailako ekintza; aitzitik, haurren eta nerabeen eskubideak babesteko estrategiarik eraginkorrenetako bat da.

Illo horretan, funtsezkoa da mekanismo instituzionalak ezartzea (arloan artekoak, barrukoak eta kanpokoak), haurrak eta nerabeak modu integralean aintzat hartzeko, eta haurren eta nerabeen bizitzetan eta familietan aldaketa sustatzeko eskubideen alde egiten duten administrazioen eta erakundeen arteko koordinazioa bermatu eta errazteko.

Horregatik, UNICEF Euskal Herriko Batzordeak honako hau proposatzen du:

1 Haur eta Nerabeei buruzko Euskal Lege Integrala izapidetzea, haur eta nerabeei berariaz zuzendutako neurriak eta politikak definituko dituen, beren nortasuna, interesak eta beharrak eskubide osoko subjektu gisa aitortuz.

2 Euskadiko Haur eta Nerabeen Behatokiari gaitasun eta baliabide gehiago ematea. Behatoki hori 2007ko abenduaren 4ko 2191 Dekretuaren arabera sortu zen, tresna tekniko gisa, EAEko haurren eta nerabeen errealitatea eta garatutako politiken eragina etengabe aztertzeko.

3 Tokiko eta lurraldeko datuen eta adierazleen kalitatea hobetzea, eta haurren egoerari buruzko kalitatezko ikerketa sustatzea.

4 Haurrak eta Nerabeak Babesteko Sistema aldatzeko Lege Organikoak arautzen dituen arau-xedapenetan haurren eta nerabeen gaineko eraginari buruzko nahitaezko txosten lotesleak egin daitezen sustatzea.

5 Haur eta nerabeei buruzko Batzorde edo Taldearteko baten eraketa sustatzea Eusko Legebiltzarrean.

6 Haur eta Nerabeen Lagun den Euskadiren eredurantz aurrera egitea.

2.2. Inbertsio publikoa: EAEko aurrekontuetan ikus eta identifika daitezkeen haur eta nerabeen aldeko politikak

Hautzaroan eta nerabezaroan inbertitzea lehenetsi behar da, orain inoiz baino gehiago, erantzukizun legal eta etikoaz gain, politika ekonomiko eta sozialetan ondorioak dituelako. Pobreziaren edo eskola-porrotaren inpaktuak askoz ere zailagoak dira konpontzen hautzaroan lantzen ez badira.

Haur eta nerabeentzako eta familientzako gizarte-babeseko politiketan egindako inbertsioa Europako batez bestekotik urrun dago.

Nazio Batuen Haurren Eskubideen Batzordea oso kezkatuta dago murrizketek haurren eskubideak benetan gauzatzeko izan duten eraginagatik, batez ere hezkuntzan eta gizarte-babesean. EAEn, haur eta nerabeen %26,4 pobrezia edo gizarte-bazterketa jasateko arriskuan daude (PGDI 2018).

Inbertsioak babestuta egon behar du kasu guztietan, epe luzerako ekintzak planifikatzea ahalbidetuko duen inbertsio nahikoa, egokia eta egonkorra ziurtatuz. Hori, gure mugetatik haratago, inbertitzeko eta haurrak babesteko ere aplikatzen da. COVID-19ak eragindako krisiaren osteko berreraikuntzaren testuinguru honetan, gure ustez ez luke murrizketarik izan behar, hautzaroan eta nerabezaroan inbertitzea ez baita oztopo bat krisitik ateratzeko, baizik eta, aitzitik, hori egiteko laguntza bat.

Ondorioz, haurrekin eta nerabeekin konpromisoa duen komunitate batek, haurren ongizaterako eta babeserako funtsak handitzeaz gain, honako hauek sustatuko ditu legegintzaldi berrian, eta gobernu-programan sartuko ditu:

7 Berariaz aitortzea haurrak eta nerabeak aurrekontu-lehentasuneko printzipiotzat, inbertsio nahikoa, egokia eta egonkorra bermatuz, familia-politiken pisu handiagoa barne, eta etxe motaren arabera mozkinen eta zergen sistema osoaren birbanatze-gaitasuna hobetuz; horrek aukera ematen du ekintzak planifikatzeko, epe ertain eta luzera, baita haurren eskubideak gure mugetatik harago betetzen direla bermatzeko ere.

8 Aurrekontu-partidak Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmenarekin lerrokatzea, benetan bete daitezen, baita 2030 Agendaren helburu eta helburuekin ere, ezarpenaren jarraipen ekonomikoa egiteko eta baliabideak haur ahulenengana iristen direla bermatzeko.

9 Haurrei zuzendutako baliabideen neurketa eta gizatalde horrek aurrekontuetan eta inbertsio publikoan duen eraginari buruzko txostenak sartzea, haurrei zuzendutako baliabideak aztertze, horien jarraipena egiteko eta babesteko tresna gisa.

2.3. Haurren parte-hartzea eta zaintza: haurrak eta nerabeak erakundeetan ordezkatzuta egon behar dira eta kontuan hartu behar dira politika publikoen garapenean

Haurren Eskubideei buruzko Konbentzioaren arabera, haurren eta nerabeen parte-hartzea hezkuntzarako, osasunerako edo nortasunerako sarbidearen maila bereko eskubidea da. Beraz, Haurraren Eskubideen Batzordeak Espainiako Estatuari egindako oharren arabera, bermatu behar da EAEko haur eta nerabeak libre izango direla beraiei eragiten dieten gaiei buruzko beren ikuspuntuak adierazteko, eta garrantzitsuenak: kontuan hartu behar dira. Horren ondorioz, hurrekin konprometitu dagoen komunitate batek badaki zer gai diren garrantzitsuenak haur eta nerabeentzat, haien ikuspuntuak entzuten baititu eta erabakiak hartzeko prozesuetan eta krisialditik ateratzeko politika publikoen diseinuan eragin ahal izateko bideak gaitzen baititu.

Horretarako, UNICEF Euskal Herriko Batzordeak honako hau proposatzen du:

10 Haurren eta Nerabeen Partaidetzarako Euskal Kontseiluaren sorrera sustatzea, lurraldeetako eta tokiko espazio eta kanal egonkorak indartzeko eta sendotzeko, eta, horrez gain, EAEko haur eta nerabeen esperientziak, beharrak, interesak eta proposamenak zuzenean entzutea eta kontuan hartzea erabakiak hartzeko prozesuetan.

11 Tokiko eta Lurralde Kontseiluak erraztu eta sustatzea, hurrek eta nerabek parte hartzeko Haurren Lagun diren Hiriak ekimenaren esparruan.

12 Haur eta nerabeei egokitutako gardentasunaren eta herritarren parte-hartzearen GAZTE IREKIA ataria sustatzea.

2.4. Datuak biltzea eta aztertzea: haur eta nerabeen errealitatea ezagutzea eta adieraztea

Haur eta nerabeei buruzko datu zehatzak, banakatuak, eguneratuak eta aldizkakoak, bildu eta aztertzeak haurren benetako egoera ezagutzea ahalbidetzen du, eta, ondorioz, haien ongizatea eta eskubideak bermatzeko politika egokiagoak eta eraginkorragoak diseinatzea errazten du.

Horretarako, EAEk honako hauek egin beharko lituzke:

13 EUSTATen datuak biltzeko gaitasuna handitzea, bai eta datu horiek bereiztea ere, bereziki, kalteberatasun-egoeran dauden haur eta nerabeen desberdintasun ekonomiko eta sozialei eta informazioaren eskuragarritasunari dagokienez, eta horretarako behar den aurrekontua zehaztea.

14 Informazioa biltzeko sistema homogeneo bat ezartzea, azterketa autonomo, sistematiko, integrala eta gardena egin ahal izateko, adierazleak eta datuak publikoak eta eskuragarriak izanik.

HEZKUNTZA INKLUSIBOA ETA KALITATEZKOA

Hurrekin eta nerabeekin konprometituta dagoen komunitate batek kalitatezko hezkuntza pertsona guztien garapenaren eta aukera-berdintasunaren zerbitzura jartzen du eta, bereziki, talde ahulenak behatzen ditu, 2030 Agenda eta GIH 4aren ildotik.

COVID-19a agertzeak gure eskolaren konpentsazio sozialaren balio izugarria hautematea ahalbidetu digu, baita bere muga eta akats guztiekin ere. Konfinamendu-asteetan, ikaskuntza-prozesuetan izandako eraginaren alderdi batzuk agerian geratu

ziren, adibidez: ikasle guztiek ezin izan zioten eskola-erritmoari baldintza berdinetan jarraitu, besteak beste, eten digitalagatik edo etxeetako egoera sozioekonomikoagatik.

Etorkizun hurbilean, kalitatezko hezkuntza inklusiborako eskubidea bermatu behar dugu, konfinamendu berriak egiteko aukera aurreikusiz, krisi epidemikoak izan daitezkeelako, tokiko agerraldiak daudelako edo zenbait ikasle ezin direlako eskoletara joan gaixotasunen ondorioz.

3.1. Inbertsio publikoa hezkuntzan

EAEn, hezkuntzako inbertsio publikoa BPGren %5,14 izan da 2018an (EUSTAT), 2030erako nahi den %7tik urrun. 2019ko aurrekontuetan, hezkuntzara bideratutako zenbatekoa 2018an bezala mantendu zen ia: 2.775.998.000€, EAEko aurrekontu osoaren %24,88; aurreko urtean, berriz, aurrekontuaren %23,85 erabili zen.

Hezkuntza Ministerioak 2019an argitaratu zuen Espainiako Hezkuntzaren zifrei buruzko azken txostenaren arabera, 2016an EAEk aurkeztu zuen unibertsitateaz kanpoko ikastetxe publikoetan ikasle bakoitzeko gasturik handiena (9.054€) eta handiena ere bai bi sareetako ikasle bakoitzeko gastua kontuan hartuz gero (6.502€).

Nazioarteko konparazioari dagokionez, ELGAK argitaratutako 2016ko azken datuen arabera, Erosteke ahalmenaren parekotasunean neurtutako hezkuntza-erakundeetan (EAP) ikasle bakoitzeko egindako gastua 12.333€koa izan zen EAEn lehen hezkuntzatik hirugarren hezkuntzara bitarteko hezkuntza-etapak batuz gero; horrek Estatu espainiarraren (9.464 €), ELGAren batez bestekoaren (10.502 €), EU23ren (10.688 €) eta Frantziaren (11.364 €) gainetik jarri zuen, nahiz eta Alemaniaren (12.583 €) eta Suediaren (13.693 €) azpitik egon.

Baliabideak inbertitzeko konpromisoak eragin positiboa du sistemaren kalitatean eta ekitatean, bai eta edukian eta orientazioan ere, hala nola haurtzaroko genero-ikuspegian eta estereotipoen hausturan, Haurren Eskubideen Batzordearen arreta-deietako bat baita.

Krisi ekonomiko eta sozialeko testuinguruetan, hezkuntzako inbertsioa handitu behar da, eta lehentasuna eman behar zaie sistema uzteko arrisku handiena duten biztanleria-sektoreetan zentratutako ekintzei. Krisi horren ondorioz, eten digitalarekin lotuta dauden erronkak agerian geratu dira; izan ere, urruntasuneko hezkuntza hein handi batean zailtzen du eta desberdintasunak areagotu besterik ez ditu egiten.

Horrenbestez, UNICEF Euskal Herriko Batzordeak honako hau proposatzen du:

15 Lege-esparrua eguneratzea, EAEko unibertsitateaz kanpoko hezkuntza arautuko duen duen Hezkuntzako Euskal Legea onartuta.

16 Ikasle bakoitzeko hezkuntzarako eta inbertsio publikorako BPGren ehunekoa handitzea, eskola publikoan arreta jarritz, hezkuntza-laguntzarako bekak ziurtatuz, derrigorrezko hezkuntzaren zeharkako kostuak estaltzeko, hala nola testuliburuak, garraioa, otorduak, eskola-jarduerak edo curriculumetik kanpokoak, talde kalteberentzat hezkuntzarako sarbidea eta hezkuntza-arrakasta zaildu dezaketenak.

17 Eten digitala lehengoratzeko baliabideen hornidura handitzea, ikasle guztiek sistema informatikoak eta Interneterako konexioa eskura dituztela ziurtatuz eta irakasleak, ikasleak eta herritarrak oro har IKTetan gaitzen inbertituz.

Baliabideak inbertitzeko konpromisoak eragin positiboa du hezkuntza-sistemaren kalitatean eta ekitatean.

3.2. Eskola-uztea eta eskola-porrota

EAEEn, 2018an, uzte-tasa %7koa izan zen, Europako %10eko helburua gaindituz, eta estatuko batez bestekoaren oso azpitik.

Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailak jasotako datuen arabera, Euskal Hezkuntza Sistemaren Diagnostikoan (2019ko ekaina), EAEk ikasle errepikatzaleen %10 inguru ditu Lehen Hezkuntzako 4. mailan, eta %20 inguru DBHren erdian, eta lotura argia dago indize sozioekonomikoaren eta kulturalaren (ISEC)² mailaren eta errepikapenaren artean: zenbat eta ISEC maila txikiagoa, orduan eta errepikapen-probabilitate handiagoa.

ISEC aldagaia kontuan hartuz gero, ISEC maila baxua duten ikasleen artean, %61,2 dira Lehen Hezkuntzako 4. mailako ikasle desagokiak, eta maila sozioekonomiko altuan, berriz, %5,8; hau da,

10 aldiz gehiago. DBHko 2. mailako antzeko egoera: %58 eta %6,2, hurrenez hurren.

Gainera, 2015etik 2017ra, egoera ahulean dauden ikasleen artean desagokiak direnen ehunekoa handitu egin da (igoera horretan eragina duen elementuetako bat da sisteman berandu matrikulatzen diren atzerriko ikasleak, beren egoera ekonomikoengatik egoera txarrean dauden ikasletzat hartzen direnak, adinagatik legokiekeena baino maila txikiagoan eskolatu ohi direla). Aldagai honek sistemak emaitzetan ekitatearen ikuspegitik duen erronka ere adierazten du.

EAEko ikasturte-errepikapena nahiko baxua da Lehen Hezkuntzan eta beste hezkuntza-sistema aurreratu batzuekin bat etorritik, eta bigarren txikiena da autonomia-erkidego guztiekin alderatuta.

Kurtso-errepikapenaren maila Euskadin nahiko baxua da, Lehen Hezkuntzan eta beste hezkuntza sistema aurreratuekin bat datorrenean, eta bigarren maila baxuena da autonomia erkidego guztiei dagokienez (Katalunia ondoren). DBHn, ordea, errepikapena beste sistema batzuen gainetik dago nabarmen (nahiz eta Autonomia Erkidego gehienetan baino baxuagoa izan). Azken urteetako aurrerapenak izan arren, hori da euskal hezkuntza sistemaren erronketako bat.

Era berean, irakasgai guztietan, ia ikasle etorkin guztiek dituzte emaitza txarragoak jatorrizko ikasleenak baino, nahiz eta bi taldeen arteko aldea murrizten ari den. Gainera, COVID-19ak eragindako egungo egoerak adierazten du eskola-porrota eta eskola-uztea areagotu egingo direla ekintza-plan espezifikorik ezartzen ez bada.

UNICEF Euskal Herriko Batzordeak honako hau proposatzen du:

² Ikasleen galdera-sortan jasotako erantzunetan oinarrituta kalkulaturako indize sozioekonomiko eta kulturalaren (ISEC), besteak beste, honako alderdi hauek sartzen dira: aitaren eta amaren maila profesionala, familiaren gehienezko ikasketa-maila, etxean dauden liburuen kopurua eta analisiaren arabera bereziki garrantzitsuak diren zenbait kultura-ondasun edukitzea (liburuak, prentsa, aldizkari espezializatuak, ordenagailua eta etxeko Internet...).

18 Eskola-uzte goiztiarra eta prebentzio-, esku-hartze- eta konpentsazio-neurriak murriztuko dituen ekitate-ikuspegiko politikak prestatzea eta ezartzea, arreta berezia jarritz eskola-uzte goiztiarra izateko arrisku handiena duten pertsonen, ikasle immigranteen, erromaniar komunitatekoen eta/edo desgaituen, eta babes-sisteman eta diru-sarrera gutxien dituztenen, ziurtatuz behar besteko laguntza jasotzen dutela eskolan jarraitzeko eta ez-betetze printzipioa benetan eta eraginkortasunez betetzeko. Inor atzean utzi barik.

19 EAEko hezkuntza-administrazioak zentralizatutako irakaskuntza digitaleko plataformen garapenean inbertitzea, honako hauek bermatzeko: homogeneotasuna, sarbidearen kalitatea, absentismoaren aurkako borroka, datu pertsonalen babesa eta ikasleen, irakasleen eta eskolen zibersegurtasuna, eta larrialdiko urrutiko irakaskuntza-programa bat.

20 Eskolaz kanpoko laguntza-programak ezartzea familiei, bereziki egoera ahulean daudenei, hezkuntza-jarraipena egiteko.

21 Eskola-zailtasunen diagnostiko goiztiarreko neurriak sartzea, esku-hartze prebentiboa eta banakakoa egin ahal izateko.

22 Eskola guztietan Ongizateko eta Haurren Babeserako koordinatzailearen figura ezartzea, haurren eta nerabeen aurkako indarkeria- edo abusu-susmoei, gizarte-bazterkeria eta haur-pobreziari, eskola-porrota eta eskola-uzteari eta arrakala digitalaren ondoriozko hezkuntzarako sarbiderik ezari buruzko erantzuna identifikatu eta bideratzeko, eta behar berezietarako arreta egokia bermatzea.

3.3. 0-3 urte bitarteko haur-hezkuntza

Adin txikietan eskolatuta, 3 eta 6 urte bitarteko ikasleen eskolatzeko osoa lortu nahi da, eta 3 urtetik beherakoen eskolatzeko pixkanaka handitu. Gero eta ebidentzia enpiriko handiagoa dago adin goiztiarretako hezkuntzak, lana eta familia uztartzea errazteaz gain, eskola-arrakasta errazten duela, bereziki ingurune behartsuetako ikasleena. Horregatik, hezkuntza-politiken helburuetako bat da handitzea.

EAEk bilakaera positiboa izan du 2012tik 0 eta 5 urte bitarteko haur eskolatuaren tasan. 2016-2017 ikasturtean, eskolatzeko-tasa %15etik gorakoa da urtebete baino gutxiagorekin, %45,7ko tasa du urtebeterekin, %93,5ekoa 2 urterekin eta %99tik gorakoa 3,4 eta 5 urterekin; hori eskolatzeko-tasa osoa gisa ezagutzen da.

0-3 urteko eskolatzekoaren alderaketa eginez gero, azpimarratzekoa da EAEk dela eskolatzeko-tasa %15etik gorakoa duen erkidego bakarrenetakoa (%17,5), %45,7ko tasa duena (urte 1) eta %93,5ekoa duena (2 urte), gainerako autonomia-erkidegoak baino askoz handiagoa. Europak 2020rako ezarritako helburua betetzen du.

0-2 urte arteko tartea kontuan hartuz gero, EAE berriro nabarmentzen da %52,8ko tasarekin, Madrilgo Erkidegoaren oso aurretik, tasa handiena

duen bigarren erkidegoa baita (%47,2). Bi urtetik aurrera, tasa osoa lortzen du, Europa 2020ren helburua betez.

0-3 urte bitarteko eskolatzeko-tasa garbiari dagokionez, EAEn azpimarragarriena 2 urtera iristen den maila da: %92,9 (%93,1 nesken kasuan eta %92,7 mutilen kasuan), tasa handiena duten erkidegoak baino 20 puntu gehiago.

Beraz, UNICEF Euskal Herriko Batzordeak honako hau proposatzen du:

23 0 eta 3 urte bitarteko lehen haurren hezkuntza-zikloan, hezkuntza publikoaren tasei eustea eta kalitatea handitzea, unibertsala eta eskuragarria bihurtuz, bereziki egoera ahuletan dauden haurrentzat. Administrazioak erabat babestutako zentroak gehitu behar dira, eta prezio publikoen eta prezio sozialen sistema bat ezarri, baliabide gutxien dituzten familiak kontuan hartuko dituen. Era berean, Europako Batzordearen Haurren Arretarako Sarearen gomendioak pixkanaka sartzeko, irakasleen eta ikasleen ratioei dagokionez.

Izan daitezkeen desberdintasunak leheneratzeko aukera handienetako bat 0 eta 3 urte bitarteko hezkuntza da, hain zuzen ere.

EKITATEA ETA GIZARTERATZEA

2008ko krisiaren osteko egoera ekonomikoaren susperraldia ez da pertsona guztiengana berdin iritsi, batez ere, haur ahulenak dira kaltetuenak. Oinarritzko egoera hori izateak hezkuntza-aukera gutxiagorekin eta osasun okerragoarekin haztea esan nahi du eta, gainera, desberdintasun ekonomikoko testuinguru batean, gizarte-mugikortasuneko aukera gutxiagorekin haztea. COVID-19 pandemiak desberdintasun horiek areagotu baino ez ditu egin, eta haurrak dituzten familia asko oso egoera konplexuan daude.

Gizarte-babeseko sistema egokirik gabe, jada pobrezia- eta bazterketa-egoeran dauden haur eta nerabeek eta haien familiak, bai eta COVID-19arekin lotutako krisiaren ondorioz pobrezia-egoeran daudenek ere, ez dute beren burua babesteko, oinarritzko zerbitzuetara iristeko eta beren bizibideak berreraikitzeke baliabiderik izango.

Premiazkoa eta beharrezkoa da haurren eta familiaren gizarte-babesean inbertsio handiagoa eskatzen duten haur-pobreziaren aurkako politika publikoekiko konpromisoa. **Ardurapeko 18 urtetik beherako seme-alabengatiko prestazio unibertsal** batek aldea markatuko luke EAEko haur-pobreziari dagokionez.

Hautzaroan inbertitzea bidezkoa eta errentagarria da garapen ekitatiboa eta inklusiboa bermatzeko, denei mesede egiten die eta Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmenaren sinatzaile gisa hartutako konpromisoak betetzea esan nahi du; izan ere, haurren eskubideak eraginkortasunez inplementatzeko politikan behar besteko inbertsioa egitea eskatzen du. Betebehar horrek, besteak beste, diru-sarrerak bermatzeko errentan eta larrialdietarako laguntzetan haurren eskubideen ikuspegia kontuan hartzea behartzen du.

Familia eta Hautzaroaren aldeko Euskal Ituna oso lotuta dago bere printzipioetan diru-sarrerak bermatzearekin eta gizarteratzearekin. Benetako aukera da EAEk gizarte-babeserako izan duen sistemaren funtsezko oinarrietako bat hobetzeko.

Itunaren beraren aurrekariak Familiei Laguntzeko abenduaren 12ko 13/2008 Legean oinarritzen dira. 3. artikuluaen arabera, Euskal Autonomia Erkidegoko familia-politika funtsezko balioetan oinarrituko da, hala nola egoera bereziki ahulean edo gizarte-bazterkeria jasateko arriskuan dauden familiekiko elkartasunean, bai eta kideen autonomian ere, familia-eremuan garapen pertsonal osoa izan dezaten. Lege horren 4. artikuluan ezartzen denez, Euskal Autonomia Erkidegoko familia-politikak eta haren esparruan antolatutako neurri guztiek helburu hauek izango dituzte, besteak beste:

- Familia mota guztien eskubideak sustatzea eta babestea, eta haien ongizate-maila hobetzen laguntzea.
- Familiaren barruan haurren eta nerabeen babesa bermatzea.
- Familiaren babes ekonomikoa bermatzea.
- Gizarte-bazterketa prebenitzea egoera bereziki ahulean dauden familietan.

Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmenak Estatu Alderdiei eskatzen die haurren ongizaterako beharrezkoak diren babesa eta zaintza ziurtatzeko, gurasoen eskubide eta betebeharrak kontuan hartuta (3.art), eta Estatuei eskatzen die haurren eskubide ekonomiko, sozial eta kulturalak aplika ditzatela, **dauzkaten baliabideen maximoraino (4.art)**; biziraupena eta garapena bermatzen dutenak (6.art); edo gurasoei laguntzea hautzaroaren garapen eta bizi-maila egokia lortzen

(27.art).

Itunean jasotakoaren arabera, eta, zehazki, "Eskubideen subjektu diren haurrak" epigrafean, honako hau aipatzen da hitzez hitz: *hitzarmena aplikatzeak berekin dakar haurrak eskubideen titular bihurtzea, beren kabuz Estatuaren laguntzen zergadun, eta ez haiek familia-karga gisa agertzen diren familiei ematen zaizkien etekinen zeharkako hartzaile.*

Bestalde, Itun honen esparruan planteatzen diren konpromisoek eta jarduera-ildoek dimentsio anitzeko izaera dute, eta politika publikoen hainbat arlori eragiten diete: Hezkuntza, berdintasuna, etxebizitza, diru-sarreraren bermea, kultura, gizarte-zerbitzuak eta osasun-politikak. Beraz, Itunaren hedapena esparru juridikoa eguneratuz ere gauzatuko da, bereziki Enpleguaren Euskal Legea eta Hezkuntza edo, hala badagokio, Familiei Laguntzeko 13/2008 Legea eta Diru-sarrerak Bermatzeko eta Gizarteratzeko 18/2008 Legearen aldaketan.

Gaur egun, DSBEak pobrezia murrizteko duen gaitasuna txikiagoa da seme-alabak ardurapean dituzten familietan, Eusko Jaurlaritzaren 2018ko Pobrezia eta Gizarte Desberdintasunei buruzko Inkestan berriro egiaztatu denez.

Seme-alabak dituzten familien benetako pobrezia-tasa %9,5ekoa zen 2018an, urte horretan adingaberik gabeko familiei dagokien %4,4aren bikoitza baino gehiago. Seme-alabak dituzten familiek pobrezia-egoeren %49,8 hartzen dute gaur egun (adingaberik gabeko etxeak dira pobeak, %36,9).

Haur-pobrezia aldeko dinamika 14 urtetik beherako biztanleen egoera eskusiboki kontuan hartzean ere ikusten da. Hala, 2008ko %7,3tik 2012ko %9,5era eta 2014ko %11,2ra igo ondoren, 2018an haurren pobrezia eragina %10,3koa izan zen. 14 urtetik beherako biztanleriak benetako pobrezia-egoera guztietan duen pisua %22,4koa

da 2018an. Hau da, benetako pobrezia esparruan, 4 pertsonatik ia 1, 14 urtetik beherako haurra da.

Zehazki, haurren eta nerabeen berdintasuna eta gizarteratzea lortzeko, UNICEF Euskal Herriko Batzordeak honako hau proposatzen du:

24 Diru-sarreraren bermea eta gizarteratzea hobetzea, zuzkidura handituz, kontzesio-denbora murriztuz eta estaldura handituz, eskubide osoko subjektutzat jotzen diren seme-alabak ardurapean dituzten familiei mesede egiteko, bai eta diru-sarrera horiek haurtzaroan duten eragina ebaluatzea ere.

25 Talde ahulagoak babestea, hala nola guraso bakarreko familiak, pobrezia-atalasearen azpitik bizi diren familiak edo etxe horietan haurrentzako zailtasun bereziak ekar ditzaketen beste egoera batzuk; horiei laguntza eta zerbitzu publikoak eskuratzea erraztu eta lehenetsi behar baitaie.

26 Gizarte-babeseko neurriak indartzea, enplegatzaileei laguntza ematea barne, lana eta diru-sarrerak ematen jarrai dezaten, eta 18 urtetik beherako seme-alabak ardurapean dituzten enplegua galtzen dituztenei prestazioak bermatzea.

27 18 urtetik beherako haurrak dituzten familien etxebizitza-eskubidearen babesa handitzea, etxebizitza-eskubidea babesteko esparru orokor baten barruan, eta etxe horietarako etxegabetze egoeratan jarduteko mekanismo espezifikoak bermatzea.

HAUR ETA NERABEEN BABESA

EAEn, Eusko Jaurlaritzako Segurtasun Sailaren 2018ko datuen arabera, indarkeriaren biktima diren 18 urtetik beherako biztanleak 1.501 dira, %48 14 eta 17 urte bitartekoak, eta %27'6 10 urtetik beherakoak. Indarkeriaren biktima guztien %66,6 neskak dira.

2018an, Ertzaintzak 18 urtetik beherako 654 adingabe erregistratu zituen, familia-eremuko indarkeriako arau-hauste penalen biktimak. 2017an, 224 biktima erregistratu ziren sexu-askatasunaren aurkako delituetan, 18 urtetik beherakoen aurka, familiatik kanpo.

Gainera, egoera horietan gehien sufritzen dutenak 14 eta 17 urte bitarteko neskak dira. 3tik 1, 10 urtetik beherakoa zen. Azken hilabeteetan, konfinamendua dela eta, etxean edo Interneten indarkeriari aurre egiten dioten haurrak laguntzatik urrunago egon dira eta abusatzaileen aurrean arrisku handiagoa izan dute. Saihestu egin behar dugu pandemia hori haurren babes-krisi bihurtzea. Kontuan hartu behar dira haur ahulenen arrisku partikularrak, diskriminazioa eta estigma jasaten dutenak barne, eta koordinatuta lan egin behar da babesa behar duten pertsonen erantzuteko.

5.1. Prebentzioa eta detekzioa

Egoera ahulean dauden haurrek eta haien familiek politika publikoen erdigunean egon behar dute, prebentzioaren eta eskubideen ikuspegitik, eta

prozesuek haurra edo nerabea berriz biktimitza ez dezaten zaindu behar dute.

Beraz, UNICEF Euskal Herriko Batzordeak honako hau proposatzen du:

28 Gizarte Zerbitzuetan eskura dauden baliabideak gehitzea, arriskuen prebentzioa eta detekzio goiztiarra hobetzeko, eta esku-hartze maila guztien arteko koordinazioa ziurtatzea.

29 EAEn ingurune seguruak sustatuko dituen estrategia integral bat garatzea, haurrek eta nerabeek jasaten dituzten indarkeria-moduen aurkako programa espezifikoak garatuz, genero-indarkeria barne, protokolo argiak bermatuz eta baliabide nahikoak eskainiz.

30 Hezkuntzaren arloan profesionalak inplikatzeko, prebentzioan oinarritutako beste zerbitzu batzuekin koordinatuta, haurrak babesteko ekintzetarako oinarri gisa, arrisku-egoeran dagoen haur eta nerabe bakoitzaren ezaugarri espezifikoak kontuan hartuta, hezkuntza-premiei aurre egiteko.

31 Konfinamenduak eta COVID-19ak eragindako krisiak haurren eta nerabeen osasun mentalean izan dezakeen eraginaren diagnostikoan eta tratamenduan inbertitzea.

32 Beharrian espezifikoari aurre egiteko baliabideak handitzea (osasun mentaleko arazoak, adikzioak, desgaitasuna edo salerosketaren biktimak dituzten haur eta nerabeenak barne).

33 Laguntzarik gabeko haur eta nerabe atzeritarrei (NNAENA) berariaz heltzeko gaikuntza eta baliabideak, haurren interes gorenaren ebaluazioan oinarritutako banakako planekin, ahal den neurrian haien motibazioak eta lehentasunak kontuan hartuta.

34 Helduarora igarotzeko baliabideetan inbertitzen dela bermatzea, 18 urte betetzen dituztenean eta babes-sistema uzten dutenean, gizarteratzea arriskuan ez jartzeko.

Egoera ahulean dauden haurrek eta haien familiek politika publikoen erdigunean egon behar dute, prebentzioaren eta eskubideen ikuspegi batetik.

2030 AGENDA EZARTZEA, HAURREN ESKUBIDEEN IKUSPEGITIK

2030 Agenda aldaketa bat da garapen iraunkorraren kontzepzioan, eta aukera bat politika publikoek pobreziaren eta desberdintasunaren aurkako borrokari benetan erantzuteko ta jasangarritasunaren alde egin dezaten. Azken batean, 2030 Agenda aukera paregabea da haurren ongizatea bermatzeko eta garapen-eredu inklusiboago eta iraunkorrago baterantz aurrera egiteko, are gehiago COVID-19aren krisiaren ondoren.

2030 Agendak lehentasuna ematen dio haur eta nerabeen eskubideen ikuspegiari, eta haur eta nerabe guztiak ahalik eta gehien babesteko aukera ematen du, inor atzean ez uzteko lelopean.

Garapen Iraunkorrerako 17 Helburuek (GIH) eta 169 xedek eragin zuzena edo zeharkakoa dute haurren eta nerabeen ongizatean, eta horiek inplementatzeak konpromiso argia dakar haurrak erdigunean jartzen dituen eredu sozial eta politikoarekin. Beraz, haurren ongizatea eta eskubideak bermatzea ez da Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmenarekiko konpromisoa bakarrik, baizik eta pertsona guztientzako GIHak lortzeko funtsezko baldintza ere bada.

EAEEn 2030 Agendarekiko konpromisoan aurrera egiteko, UNICEF Euskal Herriko Batzordeak honako hau proposatzen du:

35 2030 Agendarako ekintza-planak eta estrategiak garatzeko egindako ahaleginen jarraipena ziurtatzea, politika publikoak sustatzeko, nazioarteko lankidetzarako eta haur eta nerabeentzako behar besteko inbertsiorako, ahulenengana iritsiz eta inor atzean ez uztea bermatuz.

36 Euskadi Basque Country 2030ek egindako lana sendotzea, Eusko Jaurlaritzaren barruko eta erakundeen arteko ikuspegi batetik, haren aplikazioa ziurtatuz, eta Eusko Legebiltzarraren 2030 Agendari buruzko taldeartea monitorizazio- eta kontrol-espazio gisa izendatuz, haurtzaroan eta nerabezaroan ikuspegi argia izanik.

Haurren ongizatea eta eskubideak bermatzea Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmenarekiko konpromisoa ez ezik, GIHak lortzeko funtsezko baldintza ere bada.

GARAPENERAKO LANKIDETZA: AUKERA BAT MILIOIKA HAUR ETA NERABEENTZAT

EAEko garapenerako lankidetza deszentralizatuak 30 urte baino gehiago daramatza pertsona eta komunitate askoren bizitzak lurralde eta herrialde pobretuetan eraldatzen. Haurrak dira muturreko pobrezian dauden biztanleen ia erdia. Horregatik, haien eskubideak eta ongizatea eta garapena

babesteak, inor atzean ez uzteko lelopean, funtsezko lekua izan behar du EAEko lankidetza-politikan.

2030 Agendarekin eta 17. helburuarekin bat etorritik, herrialdeek garapenerako laguntza

ofizialerako konpromisoak bete behar dituzte, garapen bidean dauden herrialdeei diru-sarrera gordinaren %0,7 esleitzeko konpromisoa barne. Garapenerako Lankidetzari buruzko otsailaren 22ko 1/2007 Legean jasotako gai hori koherentea da garapenerako lankidetzara bideratutako aurrekontuaren gehikuntza progresiboaren azpian dagoen filosofiarekin; izan ere, datozen urteetan, Euskal Autonomia Erkidegoko Aurrekontu Orokorretan esleitutako gastu osoaren %0,7 lortu ahal izango da pixkanaka. 2018an, Eusko Jaurlaritzaren (GLEAren) lankidetzarako aurrekontua %0,40 zen.

Euskal lankidetzaren deszentralizatuak lorpen historikoak lortu ditu azken urteetan, eta milaka pertsonaren bizitza hobetu du mundu osoan, batez ere biztanleria ahulenaren artean. Baliabideen murrizketa eta COVID-19ren ondoriozko beste murrizketa batzuk saihestu behar ditugu, horiek garapenaren funtsezko adierazleetan atzera egitea ekar baitezakete. Ezin dugu onartu pandemia eskubideen eta aurrerapenaren dezelerazio bihurtzea. Urteetan zehar lankidetzan egindako inbertsioari esker, pertsonen eta sistemen erresilientzia hobetu egin da herrialde elkartuetan, indartsuagoak eginez eta ez hain zaurgarriak COVID-19ren etorrerarekin.

UNICEF Euskal Herriko Batzordean uste dugu asmo handiko garapen-politikekiko konpromisoari berrekiteko beharra dagoela, eta Garapenerako Laguntza Ofiziala (GLO) funtsak etengabe handitzea, %0,7rantz joateko, garapenerako politiken koherentziaren aldeko apustu argia eginez. Izan ere, erronka ez da aurrekontukoa bakarrik, estrategikoa eta politikoa ere bada, eta, horretarako, honako hau proposatzen da:

37 Haurren eta nerabeen ahalik eta babes handiena ziurtatzea euskal lankidetzaren politiken eraginean, haurrak eta haien ongizatea eta garapena lehentasunezkoak direla ziurtatuz, eta haien ekintzek haurren bizitzan duten eragina ebaluatuz, batez ere, krisi humanitarioen eta larrialdien testuinguruetan.

38 Euskal lankidetzaren berritzaile eta eraginkorra garatzeko baliabide ekonomiko nahikoak bermatzea, ekitatearen eta biztanleria ahulenaren inklusioaren alde egingo duena, bereziki haur eta nerabeen alde.

39 Espainiako Lankidetzaren Haurren Estrategia aplikazioan aurrera egitea, euskal aktoreek haurren eskubideak gauzatzen eta gizarte bidezkoak eraikitzen laguntzeko egiten dituzten jardueren orientatzaile gisa.

40 Sistema publikoak eta giza eta garapen-harremanak indartzeko konpromiso irmoa eta inbertsio zabal eta jasangarria ziurtatzea, gizarte- eta ingurumen-jasangarritasuna bermatuz.

I. ERANSKINA

EAE-RENTZAT 40 PROPOSAMEN POLITIKOEN LABURPENA

HAURRAK ETA NERABEAK, LEHENTASUNA 2020-2024 LEGEGINTZALDIAN

Haur eta nerabeen interes gorena kontuan hartzen dela bermatzen duten mekanismo instituzionalak

1. Haur eta Nerabeei buruzko Euskal Lege Integrala izapidetzea, haur eta nerabeei berariaz zuzendutako neurriak eta politikak definituko dituen, beren nortasuna, interesak eta beharrak eskubide osoko subjektu gisa aitortuz.
2. Euskadiko Haur eta Nerabeen Behatokiari gaitasun eta baliabide gehiago ematea. Behatoki hori 2007ko abenduaren 4ko 2191 Dekretuaren arabera sortu zen, tresna tekniko gisa, EAEko haurren eta nerabeen errealitatea eta garatutako politiken eragina etengabe aztertzeke.
3. Tokiko eta lurraldeko datuen eta adierazleen kalitatea hobetzea, eta haurren egoerari buruzko kalitatezko ikerketa sustatzea.
4. Haurrak eta Nerabeak Babesteko Sistema aldatzeko Lege Organikoak arautzen dituen arau-xedapenetan haurren eta nerabeen gaineko eraginari buruzko nahitaezko txosten lotesleak egin daitezen sustatzea.
5. Haur eta nerabeei buruzko Batzorde edo Taldearteko baten eraketa sustatzea Eusko Legebiltzarrean.
6. Haur eta Nerabeen Lagun den Euskadiren eredurantz aurrera egitea.

Inbertsio publikoa: EAEko aurrekontuetan ikus eta identifika daitezkeen haur eta nerabeentzako politikak

7. Berariaz aitortzea haurrak eta nerabeak aurrekontu-lehentasuneko printzipiotzat, inbertsio nahikoa, egokia eta egonkorra bermatuz, familia-politiken pisu handiagoa barne, eta etxe motaren arabera mozkinen eta zergen sistema osoaren birbanatze-gaitasuna hobetuz; horrek aukera ematen du ekintzak planifikatzeko, epe ertain eta luzera, baita haurren eskubideak gure mugetatik harago betetzen direla bermatzeko ere.
8. Aurrekontu-partidak Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmenarekin lerrokatzea, benetan bete daitezen, baita 2030 Agendaren helburu eta helburuekin ere, ezarpenaren jarraipen ekonomikoa egiteko eta baliabideak haur ahulenengana iristen direla bermatzeko.
9. Haurrentzako baliabideen neurketa eta haurrengan duen eraginari buruzko txostenak aurrekontuetan eta inbertsio publikoan sartzea, haurrei zuzendutako baliabideak aztertzeke, horien jarraipena egiteko eta babesteko tresna gisa.

Haurren parte-hartzea eta herritartasuna: haurrak eta nerabeak erakundeetan ordezkaturata egon behar dira, eta kontuan hartu behar dira politika publikoen garapenean

10. Haurren eta Nerabeen Partaidetzarako Euskal Kontseiluaren sorrera sustatzea, lurraldeetako eta tokiko espazio eta kanal egonkorak indartzeko eta sendotzeko, eta, horrez gain, EAEko haur eta nerabeen esperientziak, beharrak, interesak eta proposamenak zuzenean entzutea eta kontuan hartzea erabakiak hartzeko prozesuetan.
11. Tokiko eta Lurralde Kontseiluak erraztu eta sustatzea, haurrek eta nerabek parte hartzeko Haurren Lagun diren Hiriak ekimenaren esparruan.
12. Haur eta nerabeei egokitutako gardentasunaren eta herritarren parte-hartzearen GAZTE IREKIA ataria sustatzea.

Datuak biltzea eta aztertzea: haur eta nerabeen errealitatea ezagutzea eta adieraztea

13. EUSTATen datuak biltzeko gaitasuna handitzea, bai eta datu horiek bereiztea ere, bereziki, kalteberatasun-egoeran dauden haur eta nerabeen desberdintasun ekonomiko eta sozialei eta informazioaren eskuragarritasunari dagokienez, eta horretarako behar den aurrekontua zehaztea.
14. Informazioa biltzeko sistema homogeneo bat ezartzea, azterketa autonomo, sistematiko, integrala eta gardena egin ahal izateko, adierazleak eta datuak publikoak eta eskuragarriak izanik.

HEZKUNTZA INKLUSIBOA ETA KALITATEZKOA

Inbertsio publikoa hezkuntzan

15. Lege-esparrua eguneratzea, EAEko unibertsitatez kanpoko hezkuntza arautuko duen duen Hezkuntzako Euskal Legea onartuta.
16. Ikasle bakoitzeko hezkuntzarako eta inbertsio publikorako BPGren ehunekoa handitzea, eskola publikoan arreta jarritz, hezkuntza-laguntzarako bekak ziurtatuz, derrigorrezko hezkuntzaren zeharkako kostuak estaltzeko, hala nola testuliburuak, garraioa, otorduak, eskola-jarduerak edo curriculumetik kanpokoak, talde kalteberentzat hezkuntzarako sarbidea eta hezkuntza-arrakasta zaildu dezaketenak.
17. Eten digitala lehengoratzeko baliabideen hornidura handitzea, ikasle guztiek sistema informatikoak eta Interneterako konexioa eskura dituztela ziurtatuz eta irakasleak, ikasleak eta herritarrak oro har ICTetan gaitzen inbertituz.

Eskola-uztea eta eskola-porrota

18. Eskola-uzte goiztiarra eta prebentzio-, esku-hartze- eta konpentsazio-neurriak murriztuko dituen ekitate-ikuspegiko politikak prestatzea eta ezartzea, arreta berezia jarri eskola-uzte goiztiarra izateko arrisku handiena duten pertsonen, ikasle immigranteen, erromaniar komunitatekoen eta/edo desgaituen, eta babes-sisteman eta diru-sarrera gutxien dituztenei, ziurtatuz behar besteko laguntza jasotzen dutela eskolan jarraitzeko eta ez-betetze printzipioa benetan eta eraginkortasunez betetzeko. Inor atzean utzi barik.
19. EAEko hezkuntza-administrazioak zentralizatutako irakaskuntza digitaleko plataformen garapenean inbertitzea, honako hauek bermatzeko: homogeneousuna, sarbidearen kalitatea, absentismoaren aurkako borroka, datu pertsonalen babesa eta ikasleen, irakasleen eta eskolen zibersegurtasuna, eta larrialdiko urrutiko irakaskuntza-programa bat.
20. Eskolaz kanpoko laguntza-programak ezartzea familiei, bereziki egoera ahulean daudenei, hezkuntza-jarraipena egiteko.
21. Eskola-zailtasunen diagnostiko goiztiarreko neurriak sartzeko, esku-hartze prebentiboa eta banakakoa egin ahal izateko.
22. Eskola guztietan Ongizateko eta Haurren Babeserako koordinatzailearen figura ezartzea, haurren eta nerabeen aurkako indarkeria- edo abusu-susmoei, gizarte-bazterkeria eta haur-pobreziari, eskola-porrota eta eskola-uzteari eta arrakala digitalaren ondoriozko hezkuntzarako sarbiderik ezari buruzko erantzuna identifikatu eta bideratzeko, eta behar berezietarako arreta egokia bermatzea.

0 eta 3 urte bitarteko haur hezkuntza

23. 0 eta 3 urte bitarteko lehen haurren hezkuntza-zikloan, hezkuntza publikoaren tasei eustea eta kalitatea handitzea, unibertsala eta eskuragarria bihurtuz, bereziki egoera ahuletan dauden haurrentzat. Administrazioak erabat babestutako lekuak gehitu behar dira, eta prezio publikoen eta prezio sozialen sistema bat ezarri, baliabide gutxien dituzten familiak kontuan hartuko dituen. Era berean, Europako Batzordearen Haurren Arretarako Sarearen gomendioak pixkanaka sartzeko, irakasleen eta ikasleen ratioei dagokienez.

EKITATEA ETA GIZARTERATZEA

Ekitatea eta gizarteratzea

24. Diru-sarreraren bermea eta gizarteratzea hobetzea, zuzkidura handituz, kontzesio-denbora murriztuz eta estaldura handituz, eskubide osoko subjektutzat jotzen diren seme-alabak ardurapean dituzten familiei mesede egiteko, bai eta diru-sarrera horiek haurtzaroan duten eragina ebaluatzea ere.
25. Talde ahulagoak babestea, hala nola guraso bakarreko familiak, pobrezia-atalasearen azpitik bizi diren familiak edo etxe horietan haurrentzako zailtasun bereziak ekar ditzaketen beste egoera batzuk; horiei laguntza eta zerbitzu publikoak eskuratzea erraztu eta lehenetsi behar baitzaie.
26. Gizarte-babeseko neurriak indartzea, enplegatzaileei laguntza ematea barne, lana eta diru-sarrerak ematen jarrai dezaten, eta enplegua galtzen dutenei prestazioak bermatzea. Koordinazio integrala ezartzea gizarte- eta enplegu-zerbitzuen artean, diziiplina anitzeko taldeekin.
27. 18 urtetik beherako haurrak dituzten familien etxebizitza-eskubidearen babesa handitzea, etxebizitza-eskubidea babesteko esparru orokor baten barruan, eta etxe horietarako etxegabetze egoeratan jarduteko mekanismo espezifikoak bermatzea.

HAUR ETA NERABEEN BABESA

Prebentzioa eta detekzioa

28. Gizarte Zerbitzuetan eskura dauden baliabideak gehitzea, arriskuen prebentzioa eta detekzio goiztiarra hobetzeko, eta esku-hartze maila guztien arteko koordinazioa ziurtatzea.
29. EAEn ingurune seguruak sustatuko dituen estrategia integral bat garatzea, haurrek eta nerabeek jasaten dituzten indarkeria-moduen aurkako programa espezifikoak garatuz, genero-indarkeria barne, protokolo argiak bermatuz eta baliabide nahikoak eskainiz.
30. Hezkuntzaren arloan profesionalak inplikatzeko, prebentzioan oinarritutako beste zerbitzu batzuekin koordinatuta, haurrak babesteko ekintzetarako oinarri gisa, arrisku-egoeran dagoen haur eta nerabe bakoitzaren ezaugarri espezifikoak kontuan hartuta, hezkuntza-premiei aurre egiteko.
31. Konfinamenduak eta COVID-19ak eragindako krisiak haurren eta nerabeen osasun mentalean izan dezakeen eraginaren diagnostikoan eta tratamenduan inbertitzea.
32. Beharrian espezifikoei aurre egiteko baliabideak handitzea (osasun mentaleko arazoak, adikzioak, desgaitasuna edo salerosketaren biktimak dituzten haur eta nerabeenak barne).
33. Laguntzarik gabeko haur eta nerabe atzerriarrei (NNAENA) berariaz heltzeko gaikuntza eta baliabideak, haurren interes gorenaren ebaluazioan oinarritutako banakako planekin, ahal den neurrian haien motibazioak eta lehentasunak kontuan hartuta.
34. Helduarora igarotzeko baliabideetan inbertitzea ziurtatzea, 18 urte betetzen dituztenean eta babes-sistema uzten dutenean, integrazioa arriskuan ez jartzeko.

2030 AGENDA EZARTZEA, HAURREN ESKUBIDEEN IKUSPEGIAREKIN

2030 Agenda ezartzea, haurren eskubideen ikuspegiarekin

35. 2030 Agendarako ekintza-planak eta estrategiak garatzeko egindako ahaleginen jarraipena ziurtatzea, politika publikoak sustatzeko, nazioarteko lankidetzarako eta haur eta nerabeentzako behar besteko inbertsiorako, ahulenengana iritsiz eta inor atzean ez uztea bermatuz.
36. Euskadi Basque Country 2030ek egindako lana sendotzea, Eusko Jaurlaritzaren barruko eta erakundeen arteko ikuspegi batetik, haren aplikazioa ziurtatuz, eta Eusko Legebiltzarraren 2030 Agendari buruzko taldeartea monitorizazio- eta kontrol-espazio gisa izendatuz, gobernuaren kontuak ematea sustatzeko, haurtzaroan eta nerabezeroan ikuspegi argia izanik.

GARAPENERAKO LANKIDETZA: AUKERA BAT MILIOIKA HAUR ETA NERABEENTZAT

Garapenerako lankidetza: aukera bat milioika haur eta nerabeentzat

37. Haurren eta nerabeen ahalik eta babes handiena ziurtatzea euskal lankidetza-politiken eraginean, haurrak eta haien ongizatea eta garapena lehentasunezkoak direla ziurtatuz, eta haien ekintzek haurren bizitzan duten eragina ebaluatuz, batez ere, krisi humanitarioen eta larrialdien testuinguruetan.
38. Euskal lankidetza berritzaile eta eraginkorra garatzeko baliabide ekonomiko nahikoak bermatzea, ekitatearen eta biztanleria ahulenaren inklusioaren alde egingo duena, bereziki haur eta nerabeen alde.
39. Espainiako Lankidetzaren Haurren Estrategia aplikatzen dela bermatzea, euskal aktoreek haurren eskubideak gauzatzen eta gizarte bidezkoak eraikitzen laguntzeko egiten dituzten jardueren orientatzaile gisa.
40. Sistema publikoak eta giza eta garapen-harremanak indartzeko konpromiso irmoa eta inbertsio zabal eta jasangarria ziurtatzea, gizarte- eta ingurumen-jasangarritasuna bermatuz.

Haur bakoitzarentzat.
Nornahi dela ere.
Edonon bizi dela ere.
Denek merezi dute haurtzaroa.
Etorkizun bat.
Bidezko aukera bat.
Horregatik dago UNICEF.
Haur eta nerabe guztientzat.
Egunero lanean, 190 herrialde eta lurraldetan.
Iritsiezenengana iritsiz.
Laguntzatik urrunen daudenei.
Ahulenei.
Ahaztuenei.
Baztertuenei.
Horiengatik jarraitzen dugu.
Eta ez dugu inoiz amore ematen.

Argazkiak: ©UNICEF

UNICEF Euskal Herriko Batzordeak argitaratua
Eragin Politikoa
Iparragirre, 9 - 1. , 48009 Bilbo
paisvasco@unicef.es
www.unicef.es

2020ko uztaila